



دانشکده فنی و حرفه‌ای دختران یزد - حضرت رقیه (س)
جلسه دوم کلاس مجازی درس حسابداری شرکت‌ها ۱-مقطع کاردانی
استاد کفاش پور

حسابداری شرکت‌های تضامنی

- تشریح یک مسئله در خصوص سرمایه گذاری اولیه شرکاء
- تقسیم سود و زیان در شرکت تضامنی



تشریح یک مسئله در خصوص سرمایه گذاری اولیه شرکاء

آقایان سجادی و شهبازی هر یک دارای یک مغازه لوازم یدکی می باشند که در تاریخ ۱۳۹۸/۰۷/۰۱ تصمیم گرفتند یک شرکت تضامنی ثبت نمایند و اطلاعات زیر از آنها در اختیار است:

(ارقام به ریال)

شرح	سجادی	شهبازی
وجوه نقد	۷۰.۰۰۰.۰۰۰	۳۰.۰۰۰.۰۰۰
اثاثه و منصوبات	۴۰.۰۰۰.۰۰۰	۸۰.۰۰۰.۰۰۰
وسيله نقلیه	—	۲۵.۰۰۰.۰۰۰
زمین	۸۵.۰۰۰.۰۰۰	—
بستانکاران	۴۰.۰۰۰.۰۰۰	۵۰.۰۰۰.۰۰۰

مطلوب است ثبت در دفتر روزنامه شرکت



پاسخ (حل به روش اول - ثبت جداگانه برای هر شریک)

۷۰.۰۰۰.۰۰۰ بانک ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

۴۰.۰۰۰.۰۰۰ اثاثه و منصوبات

۸۵.۰۰۰.۰۰۰ زمین

۴۰.۰۰۰.۰۰۰ بستانکاران

۱۵۵.۰۰۰.۰۰۰ حساب سرمایه سجادی

بابت ثبت حساب سرمایه آقای سجادی

۳۰.۰۰۰.۰۰۰ بانک ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

۸۰.۰۰۰.۰۰۰ اثاثه و منصوبات

۲۵.۰۰۰.۰۰۰ وسیله نقلیه

۵۰.۰۰۰.۰۰۰ بستانکاران

۸۵.۰۰۰.۰۰۰ حساب سرمایه شهبازی

بابت ثبت حساب سرمایه آقای شهبازی



پاسخ (حل به روش دوم - ثبت ترکیبی)

۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰ بانک ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

۱۲۰.۰۰۰.۰۰۰ اثاثه و منصوبات

۲۵.۰۰۰.۰۰۰ وسیله نقلیه

۸۵.۰۰۰.۰۰۰ زمین

۹۰.۰۰۰.۰۰۰ بستانکاران

۱۵۵.۰۰۰.۰۰۰ حساب سرمایه سجادی

۸۵.۰۰۰.۰۰۰ حساب سرمایه شهبازی

بابت ثبت حساب سرمایه شرکت تضامنی



تقسیم سود و زیان در شرکت تضامنی

مطابق ماده ۱۱۹ قانون تجارت، اصل کلی تسهیم سود و زیان در شرکتهای تضامنی این است که شرکاء به نسبت سرمایه خود از سود و زیان شرکت سهیم شوند. در برخی موارد، شرکاء ممکن است از مبانی دیگری برای تقسیم سود و زیان استفاده نمایند. شریکی که زمان بیشتری بابت اداره واحد تجاری را در مقایسه با سایر شرکاء به شرکت اختصاص می‌دهد، سهم بیشتری از سود را به عنوان حق الزحمه در پایان دوره مالی دریافت خواهد نمود. حق الزحمه شرکاء در صورتی که متعارف و متناسب با فعالیت شرکاء نباشد، جزء هزینه‌های عملیاتی شرکت محسوب نمی‌شود، بلکه به عنوان بخشی از تسهیم سود تلقی می‌گردد. علاوه بر این ممکن است شرکت عامل دیگری به نام بهره به سرمایه را جهت تشویق در امر سرمایه‌گذاری مورد توجه قرار دهد. بهره جزء هزینه‌های عملیاتی شرکت محسوب نمی‌شود.



مبانی مختلف برای تقسیم سود و زیان در شرکت تضامنی

با توجه به موارد بیان شده، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که مبانی مختلفی برای تقسیم سود و زیان وجود دارد که مهمترین آنها به شرح زیر می‌باشد:

۱- تقسیم سود و زیان به نسبت ثابت (معین).

۲- به نسبت سرمایه (سهم الشرکه) شرکاء.

۳- اختصاص حقوق و پاداش و تقسیم باقیمانده سود به نسبت ثابت یا به نسبت سرمایه.

۴- تخصیص بهره سرمایه و تقسیم باقیمانده سود به نسبت ثابت.

۵- تقسیم سود بر مبنای ترکیبی (متعدد).



تقسیم سود و زیان به نسبت معین (ثابت)

- در این روش سود و زیان حاصل از فعالیت واحد تجاری به نسبت معین بین آنها تقسیم می‌شود. این نسبت ممکن است مساوی یا مختلف باشد.
- با توجه به اینکه در این روش ارائه یک نسبت ثابت بدون توجه به میزان سرمایه و تخصص آنها است، بنابراین در شرایطی که اهمیت سرمایه‌گذاری و تخصص شرکا برای شرکت یکسان باشد از این روش استفاده می‌شود.



مثال برای تقسیم سود به نسبت معین

مثال: فرض کنید شرکت تضامنی (الف) و (ب) طی سال جاری ۶۰,۰۰۰ ریال سود تحصیل نموده است، نسبت تقسیم سود طبق توافق شرکا ۳ به ۱ یعنی ۷۵٪ سهم آقای (الف) و ۲۵٪ سهم آقای (ب) می باشد سود هر یک از شرکا و ثبت آن در دفاتر بشرح زیر است:

- ☑ $۳ + ۱ = ۴ =$ مجموع نسبت ها
- ☑ سهم سود آقای الف $= \frac{۶۰۰۰۰}{۴} \times ۳ = ۴۵,۰۰۰$
- ☑ سهم سود آقای ب $= \frac{۶۰۰۰۰}{۴} \times ۱ = ۱۵,۰۰۰$

ثبت حسابداری تقسیم سود در دفاتر بشرح زیر است:

۶۰۰۰۰	خلاصه حساب سود و زیان
۴۵,۰۰۰	حسابجاری الف
۱۵,۰۰۰	حسابجاری ب
۱	

ثبت سود هر یک از شرکا به حسابجاری آنها



مثال ۳: پروین، پروانه و پدرام شرکای شرکت تضامنی پدرام و شرکاء می باشند. سرمایه شرکاء به ترتیب ۵,۰۰۰,۰۰۰ و ۶,۰۰۰,۰۰۰ و ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. شرکت در طول سال ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال سود کسب نموده است و قرار است سود به ترتیب به نسبت ۴، ۳ و ۳ بین شرکاء تقسیم شود. مطلوبست: نحوه تقسیم سود و زیان و ثبت روزنامه مربوط.

پاسخ:

$$25,000,000 \times \frac{4}{10} = 10,000,000 \quad \text{سهم سود پروین}$$

$$25,000,000 \times \frac{3}{10} = 7,500,000 \quad \text{سهم سود پروانه}$$

$$25,000,000 \times \frac{3}{10} = 7,500,000 \quad \text{سهم سود پدرام}$$

تاریخ	مقام حساب و شرح	بدهکار	بستانکار
۱۲/۲۹	خلاصه حساب سود و زیان	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	
	حساب تقسیم سود		۲۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۲/۲۹	حساب تقسیم سود	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	
	حساب جاری پروین		۱۰,۰۰۰,۰۰۰
	حساب جاری پروانه		۷,۵۰۰,۰۰۰
	حساب جاری پدرام		۷,۵۰۰,۰۰۰

فرض کنید آرش و دانش شرکای شرکت تضامنی آرش و برادر، سود و زیان را طبق شرکتنامه به نسبت $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$ بین خود تقسیم می کنند. سود خالص و قابل تقسیم سال جاری ۹۰۰.۰۰۰ ریال است. نحوه تقسیم سود بین شرکا به شرح زیر است.

شرکت تضامنی "آرش و برادر"

صورت تقسیم سود (زیان) برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۸۳

شرح	سهم آرش	سهم دانش	سود (زیان) قابل تقسیم
سود (زیان) قابل تقسیم			ریال ۹۰۰,۰۰۰
تقسیم سود و زیان به نسبت $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$			
	<u>ریال ۶۰۰,۰۰۰</u>	<u>ریال ۳۰۰,۰۰۰</u>	<u>(۹۰۰,۰۰۰)</u>
سهم نهایی هر شریک	<u>ریال ۶۰۰,۰۰۰</u>	<u>ریال ۳۰۰,۰۰۰</u>	<u>ریال - -</u>

برای بستن خلاصه حساب سود و زیان ثبت زیر در دفتر روزنامه صورت می گیرد:

تاریخ	شرح	عطف	بستانکار
	خلاصه حساب سود و زیان		
۲۹ اسفند	جاری آرش		۶۰۰,۰۰۰
	جاری دانش		۳۰۰,۰۰۰
	ثبت انتقال سود به حساب جاری شرکا.		

اگر نتیجه عملیات سال، زیانی معادل ۶۶۰.۰۰۰ ریال باشد، خلاصه سود و زیان دارای مانده بدهکاری معادل ۶۶۰.۰۰۰ ریال خواهد بود. ثبت بستن حساب سود و زیان جهت اختصاص زیان به حسابهای جاری شرکا به شرح زیر است:

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۲۹ اسفند	جاری آرش $(\frac{2}{3} \times 660,000 \text{ ریال})$		۴۴۰,۰۰۰	
	جاری دانش $(\frac{1}{3} \times 660,000 \text{ ریال})$		۲۲۰,۰۰۰	
	خلاصه حساب سود و زیان			۶۶۰,۰۰۰
	ثبت اختصاص زیان ویژه به شرکا.			



تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه

- در مواردی که ماهیت شرکت به نحوی است که درآمد آن مستقیماً به میزان سرمایه‌گذاری‌ها بستگی دارد (مانند شرکت‌های سرمایه‌گذاری و بانک‌هایی که به صورت تضامنی تشکیل می‌شوند)، تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه شرکت‌ها روش مناسبی است.
- زمانی که سرمایه شرکت‌ها مبنای تقسیم سود و زیان قرار می‌گیرد باید مشخص شود سرمایه در کدام مقطع از دوره مالی صورت گرفته است. اگر سرمایه‌گذاری به تدریج انجام شده باشد، ممکن است مبلغ متوسط سرمایه در طی دوره مبنای تقسیم سود و زیان قرار گیرد.



مثال برای تقسیم سود به نسبت سرمایه

● تخصیص سود به نسبت سرمایه شرکا

این روش که کاربرد بیشتری می تواند داشته باشد، سود و زیان حاصل از فعالیت واحد تجاری به نسبت حساب سرمایه شرکا تقسیم می شود: مثال: اگر سرمایه آقای الف معادل ۶۰۰۰ ریال و سرمایه آقای ب معادل ۴۰۰۰ ریال باشد، در صورتیکه سود حاصل از فعالیت واحد تجاری معادل ۶۰۰۰ ریال باشد، سهم هر یک کدام است؟

☑ مجموع نسبتهای سرمایه $= ۶ + ۴ = ۱۰$

☑ سود آقای الف سهم $= \frac{۶۰۰۰}{۱۰} \times ۶ = ۳۶۰۰$

☑ سهم سود آقای ب $= \frac{۶۰۰۰}{۱۰} \times ۴ = ۲۴۰۰$



مثال ۴: اگر سرمایه اول دوره احمد و سعید به ترتیب ۶,۰۰۰,۰۰۰ و ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد و سود سالجاری ۲۵۰۰,۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست: تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه اول دوره شرکاء.

پاسخ:

$$۶,۰۰۰,۰۰۰ + ۴,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ \quad \text{جمع سرمایه شرکاء}$$

$$۶,۰۰۰,۰۰۰ \div ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ = \frac{۶}{۱۰} \quad \text{نسبت سرمایه احمد}$$

$$۴,۰۰۰,۰۰۰ \div ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ = \frac{۴}{۱۰} \quad \text{نسبت سرمایه سعید}$$

$$۲,۵۰۰,۰۰۰ \times \frac{۶}{۱۰} = ۱,۵۰۰,۰۰۰ \quad \text{سهم سود احمد}$$

$$۲,۵۰۰,۰۰۰ \times \frac{۴}{۱۰} = ۱,۰۰۰,۰۰۰ \quad \text{سهم سعید}$$



فرض کنید آرش و دانش سود و زیان را بر مبنای سرمایه اول دوره تقسیم می نمایند. مبلغ ۹۰۰.۰۰۰ ریال سود ویژه شرکت تضامنی و سرمایه اول دوره شرکا به شرح زیر است:

سرمایه آرش	۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال
سرمایه دانش	۳,۰۰۰,۰۰۰
کل سرمایه	<u>۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال</u>

نحوه تقسیم سود در این حالت به شرح زیر است:

$$\text{آرش} = ۹۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} \times \left(\frac{۵,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}}{۸,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}} \right) = ۵۶۲,۵۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{دانش} = ۹۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} \times \left(\frac{۳,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}}{۸,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}} \right) = \underline{۳۳۷,۵۰۰}$$

$$\text{سود ویژه تخصیص یافته به شرکا} = \underline{\underline{۹۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}}}$$



با توجه به نحوه تقسیم سود، صورت ریز تقسیم سود را می توان به شرح زیر تهیه نمود:

شرکت تضامنی "آرش و برادر"

صورت تقسیم سود (زیان) برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۳۳

شرح	سهم آرش	سهم دانش	سود (زیان) قابل تقسیم
سود (زیان) قابل تقسیم			۹۰۰,۰۰۰ ریال
تقسیم سود به نسبت سرمایه شرکا	<u>۵۶۲,۵۰۰ ریال</u>	<u>۳۳۷,۵۰۰ ریال</u>	<u>(۹۰۰,۰۰۰)</u>
سهم نهایی هر شریک	<u>۵۶۲,۵۰۰ ریال</u>	<u>۳۳۷,۵۰۰ ریال</u>	<u>-۰- ریال</u>



فرض کنید که شرکت تضامنی (الف) و (ب) در اول سال جاری تشکیل شده است. سرمایه هر یک از شرکا معادل ۲۰۰۰۰ ریال. تغییرات حساب سرمایه شرکا طی سال مالی جاری بشرح زیر است:

شریک الف	شریک ب	
۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	مانده حساب سرمایه اول دوره مالی
۲۰۰۰	-	سرمایه گذاری در اول تیرماه
-	(۵۰۰۰)	برداشت در اول مهرماه سال جاری
۳۰۰۰	-	سرمایه گذاری در اول آذرماه
-	(۴۰۰۰)	برداشت در اول دی ماه
-	۸۰۰۰	سرمایه گذاری در ۲۵ اسفند ماه
<u>۲۵۰۰۰</u>	<u>۱۹۰۰۰</u>	مانده حساب سرمایه در پایان اسفند ماه سال جاری



مقایسه مبالغ سرمایه اول دوره، آخر دوره و میانگین سرمایه شرکت تضامنی (الف) و (ب) برای سال مالی جاری بشرح زیر است:

(ریال)	مقایسه مبالغ سرمایه		
	میانگین سرمایه	مانده سرمایه آخر دوره	مانده سرمایه اول دوره
	۲۲۵۰۰	۲۵۰۰۰	۲۰۰۰۰ الف
	۱۶۵۰۰	۱۹۰۰۰	۲۰۰۰۰ ب



جدول محاسبه میانگین سرمایه شرکا

میانگین سرمایه الف:

۶۰۰۰۰
۱۱۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۲۷۰۰۰۰

اول فروردین تا اول تیرماه (۲۰۰۰۰۰×۳)
اول تیر تا اول آذر ماه (۲۲۰۰۰۰×۵)
اول آذر تا آخر اسفند ماه (۲۵۰۰۰۰×۴)
۱۲ ماه

میانگین سرمایه الف (= ۱۲ : ۲۷۰۰۰۰۰)

میانگین سرمایه ب:

۱۲۰۰۰۰
۴۵۰۰۰
۳۳۰۰۰

۱۹۸۰۰۰

اول فروردین تا اول مهرماه (۲۰۰۰۰۰×۶)
اول مهر تا اول دی ماه (۱۵۰۰۰۰×۳)
اول دی ماه تا آخر اسفندماه (۱۱۰۰۰۰×۳)
۱۲ ماه

میانگین سرمایه ب = ۱۲ : ۱۹۸۰۰۰۰

۲۲۵۰۰

۱۶۵۰۰



اگر شرکت تضامنی (الف) و (ب) در سال جاری بالغ بر ۱۰۰۰۰۰۰ ریال سود تحصیل نموده باشد، تخصیص سود بر مبنای مانده حساب سرمایه اول دوره، آخر دوره و میانگین بشرح زیر است:

چگونگی تقسیم سود نسبت به مانده حساب سرمایه آقای (الف) و آقای (ب):

☑ $۲۰ + ۲۰ = ۴۰$ = مجموع نسبت سرمایه اول دوره

☑ سهم سود شریک (الف) به نسبت مانده سرمایه اول دوره $= \frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۲۰}{۴۰} = ۵۰۰۰۰۰$

☑ سهم سود شریک (ب) به نسبت مانده سرمایه اول دوره $= \frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۲۰}{۴۰} = ۵۰۰۰۰۰$

۱۰۰۰۰۰



• چگونگی تقسیم سود نسبت به مانده حساب سرمایه آخر دوره آقای (الف) و (ب):

☑ مجموع نسبت سرمایه آخر دوره = $۲۵ + ۱۹ = ۴۴$

☑ سهم سود شریک (الف) به نسبت مانده سرمایه آخر دوره = $\frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۲۵}{۴۴} = ۵۶۸۱۸$

☑ سهم سود شریک (ب) به نسبت مانده سرمایه آخر دوره = $\frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۱۹}{۴۴} = \underline{\underline{۴۳۱۸۲}}$
۱۰۰۰۰۰



• چگونگی تقسیم سود نسبت به میانگین سرمایه شرکا:

☑ $۲۲۵ + ۱۶۵ = ۳۹۰$ مجموع نسبت میانگین

☑ سهم سود شریک (الف) به نسبت میانگین $= \frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۲۲۵}{۳۹۰} = ۵۷۶۹۲$

☑ سهم سود شریک (ب) به نسبت میانگین $= \frac{۱۰۰۰۰۰۰ \times ۱۶۵}{۳۹۰} = ۴۲۳۰۸$

۱۰۰۰۰۰۰



تمرین برای جلسه دوم:

محدثه، مریم و مینا شرکای شرکت تضامنی مریم و شرکا هستند. سرمایه شرکا به ترتیب برابر است با ۱۰.۰۰۰ ریال، ۲۰.۰۰۰ ریال و ۷۰.۰۰۰ ریال. اگر سود ویژه شرکت برابر با ۵۰.۰۰۰ ریال باشد، مطلوبست تعیین سهم سود هریک از شرکا و ثبت تقسیم سود در دفتر روزنامه شرکت در دو حالت:

الف - محدثه، مریم و مینا به ترتیب به نسبت ۳۰٪، ۴۰٪ و ۳۰٪ در سود و زیان سهم باشند. و

ب- تقسیم سود و زیان بین شرکا به نسبت سرمایه شرکا انجام شود.

